

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Альбещенко Олексій Станіславович

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПВК «ВАГНЕР» У СИСТЕМІ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ: ВІД ВОЄННОЇ ІНСТРУМЕНТАЛІЗАЦІЇ ДО КОНТРОЛЮ НАД КРИТИЧНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ ТА РЕСУРСАМИ 548

Вересюк Ольга Володимирівна

КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ АДВОКАТІВ: КРИМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ 550

Дармонук Едуард Валерійович

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ІЗ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО КОНТРАБАНДИ 553

Іоніди Костянтин Володимирович

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 556

Красіловський Вадим Олександрович

ЩОДО ПЕРЕДУМОВ І ПІДСТАВ НАБУТТЯ СТАТУСУ ПРЕДСТАВНИКА ПОТЕРПІЛОГО В СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ 560

Маркіна Анна Валеріївна

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПІДОЗРЮВАНИХ У ВЧИНЕННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ 564

Мишак Дмитро Едуардович

УЧАСТЬ ЗАХИСНИКА НА ЗАВЕРШАЛЬНИХ ЕТАПАХ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ 567

Мельник Олександр Леонідович

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ СТРОКІВ ДІЇ ОБОВ'ЯЗКІВ ОСОБИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ 569

Нечипорук Володимир Олександрович

ЩОДО ПРЕЦЕДЕНТНОЇ ПРИРОДИ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ 572

Понурко Тарас Андрійович

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ 574

Шугалевич Ігор Васильович

ТРАНСФОРМАЦІЯ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН 576

СЕКЦІЯ 11. КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУДОЧИНСТВА

Аркуша Лариса Ігорівна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 579

Вашук Олеся Петрівна

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ WIKIPEDIA ДЛЯ ПОШИРЕННЯ НАУКОВИХ ЗНАНЬ: ПЕРЕВАГИ ТА ОБМЕЖЕННЯ 581

Загородній Віктор Євстафійович

ДІЇ СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНОЇ ГРУПИ НА МІСЦІ ПОДІЇ В УМОВАХ ПУБЛІЧНОГО ТИСКУ 583

Черемнова Антоніна Іванівна

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС ВІЯВЛЕННЯ ОЗНАК ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ 588

Басалюк Наталія Василівна

ЦИФРОВА АКТИВНІСТЬ КОРИСТУВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ТА СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ ДОКАЗІВ (ЗА СТ. 436-2 КК УКРАЇНИ) ... 591

співпрацювати над конкретним проектом, не знаючи реальних лідерів злочинного угруповання.

Можливо констатувати, що епідемія онлайн-шахрайства, за прогнозами експертів, найближчим часом випередить усі інші види проявів організованої злочинної діяльності за обсягами завданих збитків. Використання ІІІ дозволяє злочинцям масштабувати операції соціальної інженерії до безпрецедентних розмірів, враховуючи та використовуючи вразливі верстви населення, включаючи біженців та родини військовослужбовців.

Організована злочинність в Україні перебуває у стані «військової мутації». Вона активно використовує дестабілізацію, цифровізацію та корупційні лазівки для зміцнення свого впливу. Однак, поєднання високої професійної тактики розслідування, сучасних технологій аналізу та неухильного дотримання стандартів прав людини дає можливість не лише виявляти, а й ефективно демонтувати найскладніші сучасні прояви організованої злочинної діяльності, виявлення та розслідування якої має розглядатися як складова національної безпеки, що вимагає постійного наукового супроводу та швидкої адаптації до нових викликів.

Список використаних джерел:

1. Войтович Н. Ф. Організована злочинність в умовах воєнного стану: сучасні виклики та наукові орієнтири. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 9(19). С. 50-61. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/45387/1/1.pdf>
2. The EU Strategy to tackle Organised Crime 2021-2025. URL: https://www.unodc.org/cld/en/treaties/strategies/european_union/eu0006s.html
3. EU-SOCTA 2025. European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment. URL: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU-SOCTA%202025%20-%20Executive%20Summary.pdf>

Ключові слова: організована злочинність, угруповання, національна безпека, корупція, цифровізація, воєнний стан.

Key words: organized crime, criminal group, national security, corruption, digitalization, martial law.

Ващук Олеся Петрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, доктор
юридичних наук, професор*

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ WIKIPEDIA ДЛЯ ПОШИРЕННЯ НАУКОВИХ ЗНАЬ: ПЕРЕВАГИ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Умови трансформації сучасного інформаційного простору, що характеризуються стрімкою цифровізацією, глобалізацією наукових комунікацій та зростанням ролі відкритого доступу, зумовлюють необхідність переосмислення тради-

ційних моделей поширення наукових знань. Класичні академічні канали комунікації, незважаючи на їхню беззаперечну цінність, дедалі частіше виявляються недостатніми для забезпечення належного рівня доступності, швидкості обміну інформацією та її інтеграції у суспільний дискурс. У цьому контексті особливого значення набувають цифрові платформи відкритого знання, серед яких ключове місце посідає Wikipedia.

Феномен Wikipedia слід розглядати не лише як довідковий ресурс, але як складову глобальної інфраструктури знань, що забезпечує безперервну циркуляцію інформації між науковою спільнотою та суспільством. Високий рівень індексації матеріалів у пошукових системах, значна аудиторія користувачів та багатомовність платформи обумовлюють її унікальну здатність впливати на формування інформаційного порядку денного та популяризацію результатів наукових досліджень.

Використання Wikipedia як інструменту поширення наукових напрацювань має низку концептуально значущих переваг. Передусім, йдеться про забезпечення максимально широкого доступу до знань, що відповідає принципам відкритої науки (Open Science) та сприяє подоланню бар'єрів між академічною спільнотою і суспільством. У цьому аспекті платформа виконує функцію своєрідного «мосту» між спеціалізованими науковими результатами та їхньою адаптованою інтерпретацією для ширшої аудиторії.

Крім того, важливим є ефект підвищення видимості наукових результатів. Матеріали, інтегровані у Wikipedia, як правило, мають значно вищу ймовірність бути знайденими через пошукові системи порівняно з публікаціями у спеціалізованих виданнях із обмеженим доступом, що сприяє розширенню наукового впливу, формуванню цитованості та підвищенню впізнаваності дослідників.

Окремого значення набуває динамічність та адаптивність платформи. На відміну від традиційних академічних форматів, де часові лаги між створенням знання та його оприлюдненням можуть бути значними, у Wikipedia реалізується можливість оперативного оновлення інформації, що дозволяє відображати сучасний стан наукових досліджень та забезпечувати актуальність контенту.

Водночас слід наголосити, що використання Wikipedia у науковій діяльності пов'язане з низкою системних обмежень. Насамперед, це сувор вимога дотримання принципу нейтральної точки зору, яка виключає можливість прямого представлення авторських концепцій без їх підтвердження авторитетними незалежними джерелами. У результаті відбувається певна редукція індивідуального наукового дискурсу, що може обмежувати глибину репрезентації авторських підходів.

Критичним аспектом є також відсутність інституціоналізованого механізму наукового рецензування, характерного для академічних журналів. Хоча спільнота редакторів здійснює контроль за дотриманням базових стандартів якості, рівень експертності такого контролю є варіативним, що створює ризики спрощення складних наукових концепцій або їх некоректної інтерпретації.

Не менш важливою є проблема нестабільності контенту. Відкритий характер редагування передбачає можливість внесення змін будь-яким користувачем, що зумовлює потенційні ризики втрати точності, появи суперечливих інтерпретацій або навіть навмисного викривлення інформації. Таке, у свою чергу, вимагає від науковців додаткових зусиль щодо моніторингу та підтримання якості представлених матеріалів.

Окремий вимір становлять питання авторського права та академічної доброчесності. Розміщення матеріалів у Wikipedia здійснюється на засадах відкритих ліцензій, що передбачає можливість вільного використання та модифікації контенту. Такий підхід, з одного боку, відповідає принципам відкритості науки, а з іншого потребує від авторів усвідомленого підходу до адаптації власних матеріалів і контролю за їх подальшим використанням.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що Wikipedia виступає важливим інструментом сучасної наукової комунікації, який здатний суттєво розширити межі поширення знань та підвищити їх суспільну значущість. Водночас ефективне використання цього ресурсу потребує формування відповідних компетентностей у науковців, зокрема щодо роботи з відкритими платформами, дотримання принципів верифікованості, нейтральності та етичності. У стратегічній перспективі інтеграція Wikipedia у систему наукової діяльності може розглядатися як один із ключових напрямів розвитку відкритої науки та інструмент підвищення впливу наукових результатів на суспільство.

Ключові слова: Wikipedia, відкрита наука, цифрові платформи, наукова комунікація, популяризація науки, верифікованість, інформаційна доступність.

Key words: Wikipedia, open science, digital platforms, scientific communication, knowledge dissemination, verifiability, accessibility.

Загородній Віктор Євстафійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології,
кандидат юридичних наук*

ДІЇ СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНОЇ ГРУПИ НА МІСЦІ ПОДІЇ В УМОВАХ ПУБЛІЧНОГО ТИСКУ

Під час огляду місця події нерідко виявляються такі обставини, розголошення яких до певного моменту є небажаним або прямо шкідливим для розслідування. Проблема конфіденційності в умовах медійного резонансу має особливу криміналістичну цінність. Йдеться про характер і локалізацію пошкоджень, особливості слідової картини, специфічні ознаки знаряддя, предмети, які могли належати правопорушнику, окремі ознаки інсценування, обставини, що дозволяють перевірити щирість показань можливих причетних осіб, або ж інформа-